

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM**

PHẦN QUẢY VÀNG

**ĐÁNH GIÁ HỆ THỐNG CÂY TRỒNG CHÍNH
TRÊN ĐẤT NƯƠNG RỖY CỦA HUYỆN MÈO VẠC VÀ
ĐỀ XUẤT MỘT SỐ GIẢI PHÁP CẢI TIẾN**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC NÔNG NGHIỆP

Thái Nguyên, năm 2013

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM**

PHẦN QUẦY VÀNG

**ĐÁNH GIÁ HỆ THỐNG CÂY TRỒNG CHÍNH
TRÊN ĐẤT NƯƠNG RẦY CỦA HUYỆN MÈO VẠC VÀ
ĐỀ XUẤT MỘT SỐ GIẢI PHÁP CẢI TIẾN**

**Chuyên ngành: Khoa học cây trồng
Mã số: 60.62 01.10**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC NÔNG NGHIỆP

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS. NGUYỄN HỮU HỒNG

Thái Nguyên, năm 2013

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu, kết quả trong luận văn là trung thực và chưa từng được công bố trong bất kỳ công trình nghiên cứu nào khác từ trước đến nay.

Các thông tin, tài liệu tham khảo sử dụng trong luận văn này đều đã được chỉ rõ nguồn gốc.

TÁC GIẢ

Phàn Quỳ Vảng

LỜI CẢM ƠN

Để hoàn thành luận văn này, tôi đã nhận được rất nhiều sự giúp đỡ của thầy giáo hướng dẫn, cơ quan chủ quản, các cá nhân trong nước. Tôi xin chân thành cảm ơn:

PGS.TS. Nguyễn Hữu Hồng – Trưởng Phòng đào tạo Trường Đại học Nông lâm Thái Nguyên là người đã tận tình hướng dẫn tôi trong suốt thời gian tôi thực hiện đề tài.

Tôi xin chân thành cảm ơn các thầy cô giáo trường Đại học Nông lâm Thái Nguyên, những người đã truyền thụ cho tôi những kiến thức và phương pháp nghiên cứu quý báu trong suốt thời gian tôi học tại trường.

Cuối cùng tôi xin gửi lời cảm ơn sâu sắc nhất tới gia đình, bạn bè, đồng nghiệp, những người luôn quan tâm giúp đỡ trong suốt thời gian tôi học tập và nghiên cứu vừa qua.

Tôi xin chân thành cảm ơn!

MỤC LỤC

Lời cam đoan.....	i
Lời cảm ơn	ii
Mục lục.....	iii
Danh mục các ký hiệu và các chữ viết tắt.....	vi
Danh mục các bảng	vii
MỞ ĐẦU	1
1. Đặt vấn đề.....	1
2. Mục tiêu của đề tài	1
3. Yêu cầu.....	2
4. Ý nghĩa khoa học và thực tiễn của đề tài	2
Chương 1: TỔNG QUAN TÀI LIỆU	3
1.1. Cơ sở khoa học nghiên cứu hệ thống cây trồng	3
1.1.1. Lý thuyết hệ thống nông nghiệp	3
1.1.2. Ứng dụng phân tích hệ thống trong nghiên cứu hệ thống nông nghiệp.....	4
1.1.3. Khái niệm về cơ cấu sản xuất, cơ cấu cây trồng.....	6
1.1.3.1. Một số lý luận về cơ cấu cây trồng	6
1.1.3.2. Cơ cấu sản xuất nông nghiệp	7
1.1.3.3. Cơ cấu cây trồng	8
1.1.4. Khái niệm về hệ thống cây trồng	9
1.1.5. Khái niệm phát triển bền vững.....	9
1.2. Các yếu tố cơ bản tác động lên hệ thống cây trồng	11
1.2.1. Khí hậu	11
1.2.2. Đất đai và thủy lợi.....	12
1.2.3. Đặc tính sinh vật học của cây trồng	13
1.2.4. Sâu bệnh	14
1.2.5. Điều kiện kinh tế - xã hội.....	15
1.2.6. Các vấn đề kinh tế của cơ cấu cây trồng.....	17

1.2.7. Các phương pháp nghiên cứu về hệ thống cây trồng.....	18
1.3. Tình hình nghiên cứu trong và ngoài nước về hệ thống cây trồng	18
Chương 2: ĐỐI TƯỢNG, NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU..	22
2.1 Đối tượng nghiên cứu.....	22
2.2. Địa điểm và thời gian thực hiện	22
2.3. Nội dung	22
2.4. Phương pháp.....	22
2.4.1. Chọn địa điểm nghiên cứu	22
2.4.2. Phương pháp điều tra thu thập số liệu thứ cấp.....	22
2.4.3. Phương pháp đánh giá hệ thống cây trồng.....	23
Chương 3: KẾT QUẢ VÀ THẢO LUẬN	24
3.1. Điều kiện tự nhiên, kinh tế xã hội của huyện Mèo Vạc.....	24
3.1.1. Điều kiện tự nhiên và tài nguyên thiên nhiên	24
3.1.1.1 Điều kiện tự nhiên	24
3.1.1.2. Tài nguyên thiên nhiên.....	26
3.1.2. Điều kiện cơ sở hạ tầng và kinh tế - xã hội.....	33
3.1.3. Tình hình phát triển sản xuất nông lâm nghiệp của huyện	42
3.1.3.1. Ngành trồng trọt	46
3.1.3.2. Tình hình sản xuất ngành chăn nuôi	48
3.2. Tìm hiểu cơ cấu cây trồng chính trên đất nương rẫy tại huyện Mèo Vạc.....	50
3.2.1. Tìm hiểu lịch thời vụ các cây trồng chính trên đất nương rẫy.....	50
3.2.2. Cơ cấu các loại cây trồng chính hàng năm trên đất nương rẫy tại huyện Mèo Vạc	51
3.3.3. Cơ cấu giống cây trồng chính trên đất nương rẫy tại huyện Mèo Vạc	53
3.3.3.1. Cơ cấu giống ngô trồng trên đất nương rẫy tại huyện Mèo Vạc	53
3.3.3.2. Cơ cấu giống đậu tương trồng trên đất nương rẫy tại huyện Mèo Vạc.....	55
3.3.3.3. Cơ cấu giống cỏ trồng trên đất nương rẫy tại huyện Mèo Vạc.....	57

3.3.3.4. Cơ cấu giống rau vụ đông trồng trên đất nương rẫy tại huyện Mèo Vạc.....	58
3.3.3.5. Biện pháp kỹ thuật chính đang áp dụng trong canh tác một số cây trồng chính trên đất nương rẫy tại huyện Mèo Vạc	60
3.5. Một số hệ thống canh tác điển hình tại mèo vạc.....	64
3.5.1. Một số mô hình cây trồng chính trên đất nương rẫy tại huyện Mèo Vạc ...	64
3.5.1.1. Ngô Xuân Hè.....	64
3.5.1.2. Mô hình chuyển đổi đất nương rẫy trồng cây kém hiệu quả sang trồng cỏ phát triển chăn nuôi gia súc hàng hóa tại huyện Mèo Vạc	65
3.5.1.3. Mô hình sản xuất đậu tương trên đất nương rẫy tại huyện Mèo Vạc	66
3.5.1.4. Mô hình sản xuất ngô Hè Thu trên đất nương rẫy tại huyện Mèo Vạc.....	69
3.5.1.5. Mô hình sản xuất rau trên đất nương rẫy tại huyện Mèo Vạc	70
3.5.2. Hạch toán kinh tế một số hệ thống cây trồng chính trên đất nương rẫy tại huyện Mèo Vạc	72
3.5.3. Đánh giá những ưu, nhược điểm của hệ thống cây trồng chính trên đất nương rẫy ở huyện Mèo Vạc.....	73
3.5.3.1. Những thuận lợi	73
3.5.3.2. Những khó khăn.....	73
3.5.3.3. Đánh giá sự chấp nhận của xã hội đối với các hệ thống cây trồng hiện tại ..	75
3.6. Đề xuất cải tiến hệ thống canh tác trên đất nương rẫy tại huyện Mèo Vạc ...	76
3.6.1. Về kỹ thuật	76
3.6.2. Về giải pháp khuyến nông	77
3.6.3. Đề xuất về chính sách	81
KẾT LUẬN VÀ ĐỀ NGHỊ	83
1. Kết luận	83
2. Đề nghị	84
TÀI LIỆU THAM KHẢO	85

DANH MỤC CÁC KÝ HIỆU VÀ CÁC CHỮ VIẾT TẮT

NN&PTNT	: Nông nghiệp và phát triển nông thôn
PRA	: Phương pháp đánh giá nhanh có sự tham gia
THPT	: Trung học phổ thông
THCS	: Trung học cơ sở
TBKT	: Tiến bộ kỹ thuật
KNCS	: Khuyến nông cơ sở
KNVCS	: Khuyến nông viên cơ sở
HTX	: Hợp tác xã
TĂGS	: Thức ăn gia súc
HTNN	: Hệ thống nông nghiệp
HTCT	: Hệ thống canh tác

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 3.1: Thống kê hiện trạng sử dụng đất của huyện Mèo Vạc năm 2012..	27
Bảng 3.2: Hiện trạng sử dụng đất của 90 hộ điểm điều tra.....	31
Bảng 3.3: Tình hình dân số, dân tộc và lao động của huyện Mèo Vạc năm 2012	42
Bảng 3.4: Cơ cấu kinh tế ngành nông nghiệp và thu nhập huyện Mèo Vạc trong 3 năm gần đây.....	43
Bảng 3.5: Tình hình sản xuất ngành trồng trọt của huyện Mèo Vạc trong 3 năm gần đây	44
Bảng 3.6: Tình hình sản xuất ngành trồng trọt của các xã nghiên cứu.....	46
Bảng 3.7: Tình hình sản xuất ngành chăn nuôi của huyện Mèo Vạc trong 3 năm gần đây	49
Bảng 3.8: Lịch thời vụ một số cây trồng chính trên đất nương rẫy tại huyện Mèo Vạc	50
Bảng 3.9: Cơ cấu các loại cây trồng chính hàng năm trên đất nương rẫy tại huyện Mèo Vạc năm 2012	52
Bảng 3.10: cơ cấu giống ngô trồng trên đất nương rẫy tại huyện Mèo Vạc..	53
Bảng 3.11: Cơ cấu giống đậu tương trồng trên đất nương rẫy tại huyện Mèo Vạc.....	56
Bảng 3.12: Cơ cấu giống cỏ trồng trên đất nương rẫy tại huyện Mèo Vạc	58
Bảng 3.13: Cơ cấu giống rau, đậu trồng trên đất nương rẫy tại huyện Mèo Vạc	58
Bảng 3.14: Hạch toán kinh tế trồng 1 ha ngô Xuân - Hè tại huyện Mèo Vạc.....	65
Bảng 3.15: Hạch toán kinh tế trồng 1 ha cỏ làm TAGS tại huyện Mèo Vạc .	66
Bảng 3.16: Hạch toán kinh tế trồng 1 ha đậu tương Hè - Thu tại huyện Mèo Vạc.....	68
Bảng 3.17: Hạch toán kinh tế trồng 1 ha ngô Hè - Thu tại huyện Mèo Vạc ..	70

Bảng 3.18: Hạch toán kinh tế trồng 1 ha rau tại huyện Mèo Vạc.....	71
Bảng 3.19: Tổng hợp hiệu quả kinh tế của một số hệ thống cây trồng chính trên đất nương rẫy tại huyện Mèo Vạc	72
Bảng 3.20: Tổng hợp đánh giá khó khăn và kiến nghị của người dân về sản xuất ngành trồng trọt	74
Bảng 3.21: Tổng hợp đánh giá sự chấp nhận của người dân với HTCT hiện tại.....	75